

Webinar Faktaark Formål og behandlingsgrunnlag

22. februar 2021

Bakgrunn

- Bakgrunn for faktaarket – v1.0
  - Mange henvendelser og spørsmål om behandlingsgrunnlag, særlig knyttet til velferdsteknologi
  - Behov avdekket i arbeidet med Normen v6.0 og oppdatering av veiledningsmateriell
  - Stort fokus på behandlingsgrunnlag
- Oppdatering til v2.0:
  - Tilbakemeldinger om at det eksisterende produktet var noe kortfattet formulert
  - Ny praksis fra personvernemnda, som inneholder relevante avklaringer
  - Nye lovkommentarer til pasientjournalloven inneholder relevante avklaringer

Overordnet om faktaarket

- Hva er formål og behandlingsgrunnlag?
  - Hvordan henger disse sammen?
  - Hvilket behandlingsgrunnlag passer?
  - Veiledning på de vanligste hjemlene som brukes som supplerende rettsgrunnlag i helselovgivningen.
-
- Formål
  - Kravet til nødvendighet ved bruk av enkelte behandlingsgrunnlag
  - Alminnelig behandlingsgrunnlag
  - Særlige krav ved behandling av helseopplysninger
  - Supplerende rettsgrunnlag
  - Eksempel på vurdering av behandlingsgrunnlag i helse- og omsorgssektoren

Sammendrag

Tema for faktaarket	<p>Dette faktaarket omhandler kravene til formål, behandlingsgrunnlag ved behandling av personopplysninger, samt de særlige kravene til grunnlag for behandling av helseopplysninger. I tillegg gis det eksempler på behandlingsgrunnlag som ofte brukes i helse- og omsorgssektoren.</p>
Målgruppe	<p>Målgruppen for faktaarket er virksomheter som behandler helse- og personopplysninger. Faktaarket er relevant for personer som skal vurdere om virksomhetens behandling av helse og personopplysninger oppfyller de grunnleggende kravene i personvernforordningen. Dette vil ofte være personer som er tildelt et særlig ansvar for personvern i virksomheten.</p>
Krav i Normen 6.0	<p>Faktaarket gjelder for følgende kapitler i Normen 6.0:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kapittel 4.1 Behandlingsgrunnlag
Relevante lov- og forskriftsbestemmelser, standarder og andre rammeverk	<p>Følgende lov- og forskriftsbestemmelser er spesielt relevante for faktaarket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Personvernforordningen artikkel 5, 6, 7 og 9

Viktige problemstillinger som har blitt vurdert og forslag til løsning

Problemstilling	Forslag til løsning
Det kan være utfordrende å identifisere riktig behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger som utføres i helse- og omsorgssektoren	Gi generell veiledning om fastsettelse av behandlingsgrunnlag i helse- og omsorgssektoren, samt vise til konkrete eksempler
Forskjellene mellom samtykke som behandlingsgrunnlag i personvernlovgivningen og samtykke til å motta helsehjelp har vært uklar	Beskrive forskjellene mellom disse samtykkene og at et samtykke til å motta helsehjelp vanligvis ikke har noen direkte betydning for om dataansvarlig har behandlingsgrunnlag. Henvise til klare kilder.

Overordnet og struktur

- Personopplysninger kan bare behandles når lovgivningen tillater det.
- All behandling av personopplysninger skal ha et lovlig grunnlag.
- For å kunne fastsette et riktig behandlingsgrunnlag må virksomheten fastsette et klart og tydelig formål med behandlingen.

Faktaarkets struktur

- Fastsettelse av formål
- Fastsette alminnelig behandlings-grunnlag
- Særlige krav ved behandling av helse-opplysninger (fastsettelse av eget behandlings-grunnlag for behandling av særlige kategorier av person-opplysninger)
- Noen typetilfeller med hjemmel

Personvernprinsippene

- Personvernforordningen bygger på noen grunnleggende prinsipper som virksomheten må sørge for å ivareta ved behandling av personopplysninger, artikkel 5
- Prinsippene er sentrale ved tolkning av forordningens øvrige bestemmelser.
- Prinsippene gjelder også som selvstendige regler som virksomheten (den dataansvarlige) må etterleve.
  - **Lovlig, rettferdig og åpen**
  - **Formålsbegrensning**
  - **Dataminimering**
  - **Riktighet**
  - **Lagringsbegrensning**
  - **Konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet**
  - **Ansvarlighet**

Personvernprinsippene

Faktaark 57 - personvernprinsippene

- **Lovlig, rettferdig og gjennomsiktig**
  - At behandlingen av personopplysninger må være lovlig innebærer først og fremst at det må finnes et rettslig grunnlag for en planlagt behandling av personopplysninger
  - At behandlingen av personopplysninger må skje rettferdig betyr at den skal gjøres i respekt for de registrertes interesser og rimelige forventninger. Behandlingen skal være forståelig for de registrerte og ikke foregå på skjulte eller manipulerende måter.
  - Gjennomsiktig betyr i denne sammenheng at bruken av personopplysninger skal være oversiktlig og forutsigbar for den opplysningene gjelder.
- **Formålsbegrensning**
  - Personopplysninger skal kun behandles for spesifikke, uttrykkelige, angitte og legitime formål.
  - Det betyr at ethvert formål med behandling av personopplysninger skal identifiseres og beskrives presis
  - Dette vil bl.a. sørge for at den registrerte forstår hva personopplysningene skal brukes til og det vil gjøre det lettere for virksomheten å ta stilling til hvilket behandlingsgrunnlag som er aktuelt, hvilke personopplysninger det er nødvendig å samle inn, hvor lenge de skal lagres mv.

NN er innlagt på Normland sykehus for å få gjennomført en operasjon. Etter operasjonen mottar NN fysioterapi. Fysioterapeuten spør NN om hun kan filme behandlingen slik at opptaket kan brukes til opplæring internt. NN sier ja, og skriver under på en samtykkeerklæring, der det står at formålet med behandlingen av personopplysninger er opplæring internt på sykehuset. Et halvt år senere ønsker en av medarbeiderne å bruke filmen til opplæring av studenter som er i praksis på sykehuset. Hvis det er mulig, så ønsker han også å bruke filmen i kveldsundervisningen han holder på en høyskole. Sykehuset har brukt NN sitt samtykke som behandlingsgrunnlag for oppbevaring og fremvisning av filmen under opplæring av ansatte på sykehuset.

Sykehuset gjør en vurdering, og kommer frem til at NN ikke har samtykket til at videoen kan brukes til opplæring utenfor sykehuset, og sykehuset har derfor ikke behandlingsgrunnlag for dette. Sykehuset er imidlertid i tvil om NN sitt samtykke dekker opplæring av studentene som er i praksis på sykehuset. Sykehuset velger derfor å ta kontakt med NN for å innhente et nytt samtykke til både bruk i opplæring

Eksempel 4 – Formålsbegrensning

Normland sykehus behandler personopplysninger om pasienter i pasientjournaler. Sykehuset har definert formålet med behandlingen til oppfyllelse av kravene til journalføring i helsepersonelloven, pasientjournalloven og pasientjournalforskriften. Hvis en av pasientene senere søker jobb på sykehuset, så forbyr blant annet prinsippet om formålsbegrensninger, bruk av opplysningene i pasientjournalen i vurderingen av om kandidaten er egnet til stillingen. Opplysningene i journalen kan imidlertid behandles videre for arkivformål selv om dette ikke ble definert før de ble samlet inn, fordi slike formål regnes som forenelige med de opprinnelige formålene.

Eksempel 5 – Formålsbegrensning

Normland apotek er plaget med gjentatte innbruddsforsøk. Apoteket setter derfor opp et overvåkingskamera ved bakdøren som også brukes som personalinngang. Apoteket definerer behandlingen av personopplysningers formål til å være forebygging og oppklaring av innbruddsforsøk og hæververk. De ansatte får informasjon om dette. Noen måneder senere får daglig leder mistanke om at en av de ansatte jukser med timelistene, gjennom å oppgi å ha jobbet fra et tidligere tidspunkt enn det han egentlig har. For å kontrollere når den ansatte egentlig har kommet på jobb, så sjekker daglig leder opptak fra overvåkingskameraet. Dette vil være i strid med prinsippet om formålsbegrensning. Relevante momenter i tolkningen er blant annet at det ikke er noen sammenheng mellom nytt og gammelt formål, maktubalansen mellom arbeidsgiver og den ansatte, at behandlingen er uventet for den ansatte og at mulige konsekvenser kan være at den ansatte mister jobben.

Formål

- Virksomheten skal et tydelig angitt formål for behandlingen av helse- og personopplysninger.
- Et formål er ofte hensikten eller selve meningen med noe man prøver å oppnå.
- Virksomheten kan ikke samle inn og lagre personopplysninger uten et formål fordi personopplysninger bare skal benyttes for spesifikke, uttrykkelige, angitte og legitime formål.

Behandlingsgrunnlag

- Personopplysninger kan bare behandles når lovgivningen tillater det. All behandling av personopplysninger skal ha et lovlig grunnlag, artikkel 6
  - Samtykke
  - Nødvendig for å oppfylle en avtale
  - Nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse (hjemmel i lov)
  - Nødvendig for å beskytte vitale interesse
  - Nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet
  - Nødvendig for å ivareta en berettiget interesse

Behandling av «særlige kategorier»

- Personvernforordningen forbyr i utgangspunktet behandling av det forordningen kaller «særlige kategorier av personopplysninger». Dette inkluderer blant annet helseopplysninger.
- For å kunne behandle slike personopplysninger må det, i tillegg til ett av grunnlagene i artikkel 6, foreligge et særskilt grunnlag etter artikkel 9. De behandlingsgrunnlagene for særlige kategorier som anses å være relevante for helsesektoren:
  - Den registrerte har gitt uttrykkelig samtykke til behandlingen
  - Behandlingen er nødvendig i forbindelse med forebyggende medisin, medisin i arbeidslivet, vurdering av en arbeidstakers arbeidskapasitet, medisinsk diagnostikk, ytelse av helse- eller sosialtjenester, sosialfaglig eller medisinsk behandling eller forvaltning av helse- eller sosialtjenester og -systemer på grunnlag av lov eller i henhold til avtale med helsepersonell
  - Behandlingen er nødvendig av allmenne folkehelsehensyn

